

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Obo/91/2012
Identifikačné číslo spisu:	9012899463
Dátum vydania rozhodnutia:	31.07.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Viera Pepelová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:9012899463.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: Slovenský vodohospodársky podnik, štátny podnik Banská Štiavnica, Radničné nám. 8, IČO: 36 022 047, zást. JUDr. Ján Vrba, advokát, Námestie Slobody 2, 066 01 Humenné, proti žalovanému: Slovenské elektrárne, a. s., Bratislava, Mlynské nivy 47, IČO: 35 829 052, o zaplatenie 5 846 824,46 eur /176 141 433,60 Sk/ s príslušenstvom, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 26. novembra 2008, č. k. 3 Cb 211/04-281, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 26. novembra 2008, č. k. 3 Cb 211/04-281 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

Súd prvého stupňa napadnutým rozsudkom uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 176 141 433,60 Sk s 9,43 % - ným ročným úrokom z omeškania od 30. januára 2003 do zaplatenia, ako aj trovy konania vo výške 8 553 400,- Sk.

V odôvodnení uviedol, že právnym titulom uplatneného nároku je bezdôvodné obohatenie žalovaného, ktorý počas roka 2002 bez riadne uzavretej zmluvy odoberal od žalobcu povrchovú vodu, potrebnú na výkon jeho podnikateľskej činnosti, pričom za odber zaplatil nižšiu sumu, ako mu žalobca vyúčtoval.

Rozsudkom zo dňa 30. apríla 2007, č. k. 3 Cb 211/04-214 súd prvého stupňa žalobu zamietol s poukazom na skutočnosť, že žalobca neunesol dôkazné bremeno, keď nepreukázal, že sa žalovaný na jeho úkor bezdôvodne obohatil.

Po zrušení uvedeného rozhodnutia odvolacím súdom súd prvého stupňa v zmysle záverov zrušovacieho rozhodnutia doplnil dokazovanie listinnými dôkazmi žalobcu - Správou o výsledku rozboru hospodárskej činnosti za rok 2002, Správou audítora z overenia účtovnej závierky k 31. decembru 2002 a písomnými podaniami a prednesmi účastníkov na pojednávaní. Na základe vykonaného dokazovania, medzi účastníkmi konania nie je sporná existencia platného povolenia vodohospodárskeho orgánu - Okresného úradu v Michalovciach, odbor tvorby a ochrany životného prostredia číslo 97/28-a/ŽP-Ka zo dňa 25.

februára 1997, vydaného žalovanému na jeho žiadosť, ktorým je určený predmet plnenia - povrchová voda a súčasne je určený maximálny rozsah plnenia na obdobie jedného roka ďalej rozsah plnenia na obdobie jedného roka, rozsah skutočného plnenia v roku 2002, zaplatená suma jednotlivých mesačných faktúr a neexistencia technickej možnosti zo strany žalobcu zamedziť dodávke vody pre žalovaného.

Nespornou je aj existencia zákonnej povinnosti žalovaného platiť za odber vody, vzhľadom na neexistenciu dohody o cene, spornou zostala výška a právny dôvod doplatenia žalobcom požadovanej sumy. Predmetom sporu je teda bezdôvodné obohatenie, ktoré mal získať žalovaný v priebehu roka 2002 v sume 176 141 433,40 Sk odobratím a využívaním povrchových vôd vo vyššej hodnote, ako uhradil žalobcovi.

Žalovaný trval na tom, že maximálne ceny podľa Výmeru R - 1/1996 v znení Výmeru R- 7/1999 Ministerstva financií SR, ktorými sa určuje rozsah tovaru s regulovanými cenami, sa s poukazom na časť IV ods. 3 vzťahujú len na predaj pre osobnú konečnú spotrebu občanom Slovenskej republiky a osobám, ktoré majú povolený trvalý pobyt na jej území. Trval tiež na tom, že žalobca na stretnutí 25. januára 2002 deklaroval vôľu za odbery vody účtovať cenu v roku 2001 pôvodne dohodnutú v písomnej kúpnej zmluve na odber povrchovej vody na rok 1999, pričom skutočnosť, že predmetná cena je cenou predbežnou, žalobca nepreukázal a ani sa tak nesprával.

S tvrdením žalovaného, podľa ktorého uvedené výmery neupravujú vzťah účastníkov konania, sa súd nestotožnil z dôvodu, že podmienky regulácie cien povrchovej vody v zmysle časti I. bod 1 a bod 2 upravujú príloha č. 1, vzťahujúca sa na odbery povrchovej vody - klasifikácie 41.00.12 - podľa § 43 zákona č. 138/1973 Zb., teda na vzťah medzi žalobcom a žalovaným, príloha č. 2 sa vzťahuje na reguláciu cien pitnej a úžitkovej vody pre domácnosti a pre odvádzanie odpadových vôd z domácností podľa vyhlášky Ministerstva lesného a vodného hospodárstva č. 154/1978 - číslo klasifikácie 41.00.11, 41.00.12 a 90.00.11, teda na vzťah v tomto konaní irelevantný.

Súd prvého stupňa v odôvodnení napadnutého rozsudku ďalej konštatoval, že žalobca ako štátny podnik je podľa zriaďovacích dokumentov správcom vodných tokov a podzemných vôd ako majetku štátu v zmysle čl. 4 Ústavy SR, v zakladacej listine z 19. decembra 1996 má zriaďovateľom vymedzený predmet činnosti a podnikania, pričom ako povinnú činnosť má určené o. i. uspokojovanie verejnoprospešných záujmov v zmysle zákona č. 111/1990 Zb. ostatnom podniku v znení neskorších predpisov, a tiež zabezpečenie dodávok vody z vodných tokov a nádrží, vrátane jej využitia na výrobu elektrickej energie v rozsahu, určenom vodohospodárskymi orgánmi. Žalobcovi preto priamo zo zakladateľskej listiny vyplýva ohľadom povrchových a pozemných vôd osobitný druh dodávateľskej povinnosti tým subjektom, ktoré majú povolenie príslušného vodohospodárskeho orgánu, a to bez technickej možnosti túto povinnosť nesplniť.

Ďalej súd poukázal na ustanovenie § 43 ods. 1 zákona č. 138/1973 o vodách /od júna 2002 zák. č. 184/2002 Z. z./ ako aj príslušné ustanovenia zákona č. 18/1996 Z. z. o cenách.

Z ekonomických dokladov žalobcu, konkrétne Správy o výsledku rozboru hospodárskej činnosti za rok 2002 je preukázané, že hospodársky výsledok žalobcu - zisk vo výške 16,9 mil. Sk bol tvorený vrátane započítania spornej faktúry č. 91220080 zo dňa 15. januára 2003 vo výške 176 141 433,60 Sk, inak by zaznamenal stratu vo výške 140 mil. Sk. Žalobca pre účely tvorby svojich cien účtoval iba o ekonomicky oprávnených nákladoch predpokladaných príslušnými ustanoveniami zákona o cenách, pričom neporušil ani podzákonné normy. Ak mu teda žalovaný nezaplatil sumu 176 141 433,60 Sk, získal na jeho úkor tovar vo vyššej hodnote ako zaplatil, teda sa bezdôvodne obohatil. S poukazom na ustanovenie § 451 Občianskeho zákonníka preto súd prvého stupňa žalobe vyhovel.

Keďže žalovaný nezaplatil žalobcovi doúčtovanú hodnotu odohraného tovaru, dostal sa do omeškania s plnením peňažného záväzku, v dôsledku čoho vzniklo žalobcovi aj právo na úroky z omeškania podľa § 369 ods. 1 Obchodného zákonníka.

Na odvolanie žalovaného rozsudkom zo dňa 16. decembra 2009, vydaným pod sp. zn. 3 Obo 32/2009 Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil.

V odôvodnení rozsudku uviedol, že súd prvého stupňa v súlade s právnym názorom vysloveným v rozhodnutí Najvyššieho súdu SR sp. zn. 3 Obo 211/2007 správne konštatoval, že medzi účastníkmi konania nebola uzavretá zmluva o odbere povrchových vôd pre rok 2002, pretože v rámci rokovaní o uzavretie zmluvy nedošlo medzi účastníkmi k dohode o cene, pričom neboli splnené podmienky pre aplikáciu ustanovenia § 3 ods. 1 zák. č. 18/1996 Z. z., podľa ktorého dohoda o cene vznikne aj tým, že kupujúci zaplatí cenu tovaru vo výške, požadovanej predávajúcim. Na potrebu navýšenia ceny odberu povrchových vôd oproti predchádzajúcemu obdobiu poukázal žalobca pri rokovaní so žalovaným v priebehu roka 2002, čo vyplýva zo záznamov pre pamäť z prejednávania podmienok kúpnej zmluvy pre rok 2002.

Pri určení výšky platieb za odber povrchových vôd v roku 2002 žalobca postupoval podľa zákona č. 18/1996 Z. z. v zmysle § 2 ods. 3 písm. c/, ktorého sa ekonomicky oprávnenými nákladmi rozumie náklady na obstaranie zodpovedajúceho množstva priameho materiálu, mzdové a ostatné osobné náklady, a v prípade platného systému regulácie miezd len tie, ktoré tomuto systému zodpovedajú, technologicky nevyhnutné ostatné priame a nepriame náklady a náklady obehu, pri posudzovaní ekonomicky oprávnených nákladov sa vychádza z vývoja obvyklej úrovne týchto nákladov v porovnateľných ekonomických podmienkach s prihliadnutím na osobitosť daného tovaru.

Ďalej odvolací súd konštatoval, že ako vyplýva z výsledkov vykonaného dokazovania, cena účtovaná žalobcom za 1 m³ povrchových vôd nedosahovala ani po jej doúčtovaní cenu stanovenú cenovými predpismi ako maximálnu pre sporné obdobie. Z rozboru hospodárskej činnosti žalobcu pre rok 2002, ako aj správy audítora z overenia účtovnej závierky k 31. decembru 2002 možno vyvodiť záver, že pri určení výšky ceny odberu povrchových vôd pre rok 2002 žalobca vychádzal z ekonomicky oprávnených nákladov tak, ako ich obsah definuje ustanovenie § 2 ods. 3 písm. a/ zákona o cenách. Námietku žalovaného, podľa ktorej bolo potrebné presne určiť trhovú hodnotu prevzatého plnenia preto nemožno považovať za dôvodnú.

V odvolacom konaní žalovaný namietal, že výkon práv žalobcu z bezdôvodného obohatenia by zasahoval do práv a oprávnených záujmov iných, a bol by v rozpore s dobrými mravmi, keďže žalovaný si bol počas celého roka 2002 vedomý dobromyseľného správania žalobcu, ktorý ho ponechal v omyle, že platí konečnú, nespochybniteľnú cenu za poskytnuté plnenie. Uvedenú skutočnosť však žalovaný v konaní pred súdom prvého stupňa nenamietal /§ 205a ods. 1 O. s. p./. Takúto námietku by však bolo možné považovať za dôvodnú iba v prípade, ak by sa jednalo o zneužitie práva, t. j. ak by účelom výkonu práva nebola realizácia vlastných oprávnených hospodárskych záujmov, ale snaha výkonom práva znevýhodniť druhú stranu a spôsobiť jej ujmu. Šikanózný výkon práva sa musí vždy preukázať a dôkazné bremeno zaťažuje toho, kto je takýmto výkonom práva poškodený.

Odvolací súd zhodne s názorom súdu prvého stupňa dospel k záveru, že na strane žalovaného došlo k bezdôvodnému obohateniu v zmysle § 451 Občianskeho zákonníka v rozsahu, uplatnenom žalobou, pričom vzhľadom na charakter daného prípadu prichádza do úvahy poskytnutie peňažnej náhrady v rozsahu, zodpovedajúcom ekonomicky oprávneným nákladom na poskytnuté plnenie. Napadnutý rozsudok preto podľa § 219 O. s. p. potvrdil.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, ktoré dovolací súd uznesením zo dňa 16. decembra 2010, vydaným pod sp. zn. 1 Obdo V 23/2010, odmietol.

Sťažnosťou, doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky dňa 04. februára 2011 žalovaný namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 32/2009 zo 16. decembra 2009.

Nálezom zo dňa 16. augusta 2012 IV. ÚS 195/2012-66 Ústavný súd Slovenskej republiky konštatoval,

že základné právo obchodnej spoločnosti Slovenské elektrárne, a. s. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. n. 3 Obo 32/2009, zo 16. decembra 2009 porušené boli. Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 32/2009, zo 16. decembra 2009 zrušil a vec vrátil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie. Súčasne mu uložil povinnosť uhradiť obchodnej spoločnosti Slovenské elektrárne, a. s., trovy konania v sume 314,18 eur na účet jej právneho zástupcu BOLLARDT, s. r. o., Štúrova 4, Bratislava do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel. Podľa názoru ústavného súdu najvyšší súd pri rozhodovaní predmetnej veci nepostupoval v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z ustanovenia § 157 ods. 2 O. s. p. a relevantnej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorou je pri svojom rozhodovaní nespochybniteľne viazaný.

V priebehu konania medzi účastníkmi nebola sporná existencia platného povolenia vodohospodárskeho orgánu - okresného úradu č. 97/28-a/ŽP-Ka z 25. februára 1997, vydaného sťažovateľke na jej žiadosť, ktorým je určený predmet plnenia - povrchová voda, a súčasne je určený maximálny rozsah plnenia na obdobie jedného roka, rozsah skutočného plnenia v roku 2002, zaplatená cena jednotlivých mesačných faktúr a neexistencia technickej možnosti zo strany žalobcu zamedziť dodávke vody pre sťažovateľku. Nespornou bola aj existencia zákonnej povinnosti sťažovateľky platiť za odber vody /§ 43 ods. 1 zákona č. 138/1973 o vodách v znení neskorších predpisov, od júna 2002 zákon č. 184/2002 Z. z. o vodách a o zmene a doplnení niektorých zákonov /vodný zákon/ v znení neskorších predpisov/.

Vzhľadom na žalobcom tvrdenú neexistenciu dohody o cene na rok 2002 zostala výška a právny dôvod doplatenia žalobcom požadovanej ceny spornou. Predmetom sporu v okolnostiach prípadu je teda bezdôvodné obohatenie, ktoré mala získať sťažovateľka v priebehu roka 2002 odobratím a využívaním povrchových vôd vo vyššej hodnote, ako uhradila žalobcovi.

Rozsah bezdôvodného obohatenia najvyšší súd posúdil vzhľadom na charakter daného prípadu ako peňažnú náhradu v rozsahu zodpovedajúcom ekonomicky oprávneným nákladom žalobcu za poskytnuté plnenie. Vecnú obranu sťažovateľky týkajúcu sa potreby presne určiť objektívnu trhovú hodnotu prevzatého plnenia /odberu povrchovej vody/, a na ten účel ustanoviť znalca odvolací súd považoval za nedôvodnú a svoj záver o určení výšky ceny odberu povrchových vôd na rok 2002 v závislosti od ekonomicky oprávnených nákladov žalobcu vyvodil len z rozboru hospodárskej činnosti žalobcu za rok 2002, ako aj zo správy audítora z overenia účtovnej závierky k 31. decembru 2002. V odôvodnení rozhodnutia sa pritom vôbec nezaoberal tým, ktoré konkrétne náklady, a v akých sumách zahrnul žalobca do celkového súčtu nákladov skutočne vynaložených ako ekonomicky oprávnené náklady na sťažovateľkou odobratú povrchovú vodu /vzťahujúce sa výlučne na dodávky vratnej povrchovej vody sťažovateľke, pretože tá bola predmetom do fakturácie.

Ústavný súd sa stotožnil s argumentáciou sťažovateľky a zastáva názor, že z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti namietaného rozsudku bolo povinnosťou najvyššieho súdu ako odvolacieho súdu sa s touto podstatnou námietkou sťažovateľky v odôvodnení napadnutého rozsudku primeraným spôsobom zaoberať a ústavne akceptovateľným spôsobom aj vysporiadať.

Arbitrárnosť namietaného rozsudku najvyššieho súdu spočíva podľa sťažovateľky v extrémnom nesúlade medzi „právnymi závermi konštatovanými Porušovateľom v napadnutom rozsudku a skutkovými zisteniami vyplývajúcimi z vykonaného dokazovania, z ktorých nevyplýva preukázanie vynaložených nákladov Dodávateľa na dodávke vratnej povrchovej vody Sťažovateľovi v roku 2002 v rozsahu sumy 176 141 433,60 Sk.“

Uvedené námietky majú v okolnostiach posudzovanej veci podľa názoru ústavného súdu podstatný charakter, a preto bolo z hľadiska požiadaviek tvoriacich integrálnu súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nevyhnutné, aby sa najvyšší súd s nimi v odôvodnení namietaného rozsudku ústavne akceptovateľným spôsobom vysporiadal, t. j. zaujal k nim jednoznačný a nespochybniteľný záver. Podľa názoru ústavného súdu by v danom prípade k tomu výrazne prispelo aj to, ak by sa závery najvyššieho

súdu zdôrazňujúce rozsah bezdôvodného obohatenia opierali o výsledky znaleckého dokazovania.

Sťažovateľka namietala aj porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy predovšetkým z dôvodu, že najvyšší súd ako odvolací súd nenariadil v jej veci pojednávanie a tým jej odňal možnosť konať pred súdom. Dôvodnosť námietky by ústavný súd mohol posudzovať iba v spojení s namietaným porušením základného práva sťažovateľky uznesením najvyššieho súdu 1 Obdo V 23/2010 zo 16. decembra 2010, ktorým bolo dovolanie odmietnuté, čo však sťažovateľka podľa petitu svojej sťažnosti nenamietala.

Keďže ústavný súd vyslovil, že napadnutým rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 32/2009 zo 16. decembra 2009 bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru, bolo potrebné zrušiť napadnutý rozsudok najvyššieho súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a vrátiť mu vec na ďalšie konanie pre účely jej opätovného prerokovania o nej /bod 2 výroku nálezu/. Úlohou najvyššieho súdu v ďalšom konaní bude predovšetkým zaujať právne závery k vecným námietkam sťažovateľky, pričom opätovné prerokovanie veci nemusí nevyhnutne vyústiť do záveru o vyhovení odvolaniu sťažovateľky, pôjde ale o to, aby najvyšší súd k námietkam sťažovateľky zaujal ústavne akceptovateľné a udržateľné právne závery.

Po zrušení rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 32/2009 zo dňa 16. decembra 2009 odvolací súd ďalej konal o odvolaní žalovaného, pričom bol viazaný právnymi názormi ústavného súdu, vyslovenými najmä v III. časti predmetného nálezu /§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde/.

Žalovaný v odvolaní proti rozsudku súdu Krajského súdu v Bratislave, č. k. 3 Cb 211/04-281 zo dňa 26. novembra 2008 poukázal na existenciu odvolacieho dôvodu podľa § 205 ods. 2 písm. d/ O. s. p., t. j. že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam. Uvedený odvolací dôvod namieta predovšetkým v súvislosti so skutkovými zisteniami prvostupňového súdu, podľa ktorých medzi účastníkmi konania nedošlo k dohode o cene poskytnutého plnenia, pričom v prípade posúdenia uplatneného nároku z titulu bezdôvodného obohatenia bolo potrebné presne určiť hodnotu prevzatého plnenia.

Pokiaľ ide o uzavretie zmluvy o odbere povrchových vôd pre rok 2002, odvolací súd sa stotožnil s konštatovaním súdu prvého stupňa, podľa ktorého nedošlo medzi účastníkmi konania k uzavretiu zmluvy o odbere povrchových vôd pre rok 2002, pretože v rámci rokovaní o uzavretie zmluvy nedošlo k dohode o cene, pričom neboli splnené podmienky pre aplikáciu ustanovenia § 3 ods. 1 zák. č. 18/1996 Z. z. podľa ktorého dohoda o cene vznikne aj tým, že kupujúci zaplatí cenu tovaru vo výške, požadovanej predávajúcim, pričom na potrebu navýšenia ceny odberu povrchových vôd oproti predchádzajúcemu obdobiu poukazoval žalobca pri rokovaniach so žalovaným v priebehu roka 2002. Uplatnenú pohľadávku, preto súd prvého stupňa dôvodne posudzoval podľa ustanovenia § 451 ods. 1 Občianskeho zákonníka.

Pokiaľ ide o námietku žalovaného, týkajúcu sa ceny prevzatého plnenia, odvolací súd po preskúmaní jeho vecných námietok ohľadom výšky peňažnej náhrady konštatuje, že z dosiaľ vykonaného dokazovania nemožno dospieť k jednoznačnému záveru o výške sumy, ktorá predstavuje peňažný ekvivalent plnenia, prevzatého žalovaným /§ 458 ods. 1 Obč. zák./, keďže z rozboru hospodárskej činnosti žalobcu pre rok 2002 ako aj správy audítora z overenia účtovnej závierky k 31. decembru 2002 jednoznačne nemožno zistiť dôvodnosť výšky žalobcom uplatnenej pohľadávky. Bude preto potrebné, aby súd prvého stupňa doplnil dokazovanie ohľadom rozsahu bezdôvodného obohatenia, a to prípadne aj vykonaním znaleckého dokazovania.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti odvolací súd napadnutý rozsudok súdu I. stupňa podľa § 221 ods. 1 písm. h/ O. s. p. zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie /§ 221 ods. 2 O. s. p./.

O trovách konania rozhodne súd prvého stupňa v novom rozhodnutí o veci /§ 224 ods. 3 O. s. p./.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustné odvolanie.